

Manjšinska zaščita brez vsakršnih diskriminacij

Predstavniki slovenske narodne skupnosti v Italiji so konec prejšnjega tedna imeli priložnost, da visokima predstavnikoma italijanske in jugoslovanske vlade obrazložijo temeljno in glavno zahtevo manjšine, naj namreč italijanska vlada in parlament končno zagotovita naši narodni skupnosti zakonsko zaščito njenih osnovnih pravic.

Enotna delegacija slovenske manjšine v Italiji se je v soboto, 13. t.m., srečala na tržaški prefekturi z zunanjim ministrom Andreottijem, ki se je mudil v Trstu ob poimenovanju ene tržaških mestnih ulic po nekdanjem županu Gianniju Bartoliju. Naši predstavniki so šefa italijanske diplomacije predvsem opozorili, kako je že skrajni čas, da italijanska država izpolni to, kar je bila obljubila še pred sklenitvijo kar dveh mednarodnih dogovorov (londonski sporazum pred 30 leti in osimski sporazum pred 9 leti) in kar zanjo predstavlja tudi natančno mednarodno obvezo, da ne omenjamo 3. in 6. člena republiške ustave. Zastopniki naše narodne skupnosti so poleg tega naglasili, da se mora zakonska zaščita tiktati celotne slovenske manjšine v deželi Furlaniji - Julijski krajini, brez vsakršne diskriminacije, kar pomeni, da morajo biti takšne zaščite deležni Slovenci na Tržaškem, Goriškem in v videmski pokrajini. Na srečanju z zunanjim ministrom Andreottijem je prišel do izraza prav ta aspekt celotne problematike, saj je znano, da je bilo treba prav z njim odpraviti nekatera dvoumja. Člani enotne delegacije so ministra Andreottija tudi seznanili s težavnim stanjem Slovenskega stalnega gledališča v Trstu in ga naprosili za posredovanje, da se težave čimprej odpravijo.

Isti dan so se člani enotne delegacije srečali v Gradežu z jugoslovanskim zunanjim ministrom Dizdarevičem. Ta se je namreč skupno s svojim kolegom Andreottijem udeležil odprtja mednarodnega simpozija o načrtu vodne poti Jadran - Sava - Donava. Šefa jugoslovanske diplomacije je enotna slovenska delegacija predvsem opozorila, kako še ni bil izpolnjen tisti del osimske pogodbe, ki se tiče zaščite slovenske manjšine v Italiji, vrh tega pa obstaja resna nevarnost, da se ta jasna mednarodna obveza izvotli, glede na to, kako na to vprašanje gledajo nekateri vplivni krogi ter politične sile večinskega naroda v videmski pokrajini.

dalje na 2. strani ■

ANDREOTTI OSTANE, COMELLI ODHAJA

Medtem ko komunisti čedalje odločneje zahtevajo odstop zunanjega ministra Andreottija, češ da je bil tako ali drugače povezan z bivšim bančnikom in finančnikom Sindono, je predsednik vlade Craxi ob sklepu seje kabinetnega sveta, ki je bila v ponedeljek, 15. t.m., objavil poročilo, ki pravi, da »je treba zahtevo po odstopu ministra Andreottija zavrniti, ker ni utemeljena.« Craxi je pristavil, da bo sam v parlamentu uvedel razpravo o zunanji politiki vlade, kar se bo zgodilo še pred koncem leta. Vlada se dalje strinja s parlamentarno razpravo o prostozidarski loži P2, o primeru Cirillo in o zadevi Sindona, kar pomeni, da se ne brani debate o tako imenovanem moralnem vprašanju, se pravi o vprašanju moralizacije vsega javnega življenja v državi.

Predsednik Craxi je mnenja, da vlada ne more jemati v poštev zahteve komunistov po odstopu že omenjenega ministra, ker ni preiskovalni ne sodni organ ter se mora ravnati v skladu z zaključki pristojnih parlamentarnih komisij. V primeru ministra Andreottija pa je pristojna preiskovalna komisija, ki ji je predsedoval socialist De Martino, razsodila, da Andreotti ni zagrešil nobenega kaznivega dejanja oziroma da ni sodeloval pri poskusih, da bi se rešil bančnik Sindona, ko je bil na tem, da bankrotira.

Mnogi opazovalci se sprašujejo, kakšni so globlji razlogi, zaradi katerih je komunistična partija iznenada sprožila tako silovito ofenzivo zoper Andreottija, potem ko ga je še pred kratkim vabila na osrednji praznik svojega dnevnega glasila Unità, kjer so njegova izvajanja o dokončnosti razdelitve nemškega naroda na dve državi dvignila toliko hrupa v sami vladni večini in zlasti v bonnskih vladnih krogih. So ko-

munisti s tem hoteli Andreottiju že zdaj prepričati udeležbo na bližnji tekmi za Kviral? Ali pa gre za kake druge cilje?

Predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine, odvetnik Antonio Comelli je uradno sporočil svoj odstop. S tem se je tudi končalo tako imenovano »preverjanje« stališč posameznih strank sedanje večine v deželnem svetu, se pravi Krščanske demokracije, socialistične, socialdemokratske, republikanske in liberalne stranke ter Slovenske skupnosti. Za novega predsednika deželne vlade bo izvoljen Adriano Biasutti, sedanji deželni tajnik Krščanske demokracije in deželni svetovalec.

Z odstopom Comellija, ki bo, kot pravijo, zapustil tudi deželni svet, se dejansko zaključuje pomembno obdobje v 20-letni zgodovini dežele Furlanije-Juljske krajine. Odvetnik Comelli je vodil deželno vladno celih 11 let, pri čemer velja zlasti omeniti, da je uspešno preстал hudo preizkušnjo, ki jo je predstavljal potres v letu 1976. Dežela je pod njegovim vodstvom poskrbela za obnovo, ki je skoraj dokončana, in hkrati omogočila silovit razvoj gospodarskih dejavnosti v celotni Furlaniji. Ta se danes tudi na zunaj kaže takšna, kakršne si pred leti nismo mogli niti predstavljati. Prav v tem je odvetnik Comelli znal pokazati vse svoje sposobnosti.

Na čelo deželne vlade prihaja mlajši, takorekoč »čisti« politik, mož torej, ki nima drugega poklica, medtem ko je znano, da predsednik Comelli kljub mnogim javnim obveznostim ni nikdar povsem opustil odvetniškega poklica. Adriano Biasutti je naši javnosti skoraj neznan, saj je bilo do zdaj območje njegovega zanimanja predvsem in skoraj izključno Furlanija. Pravi jo pa, da je delno le seznanjen z našo problematiko.

Vodna pot Jadran - Donava: fantastična misel ali gospodarska investicija?

Od sobote 13. do ponedeljka 15. oktobra je bil v deželni kongresni palači v Gradežu tridnevni mednarodni simpozij o gradnji plovnega kanala med Jadranom in Donavo. Posvet sta priredila italijansko ministrstvo za zunanje zadeve in dežela Furlanija-Juljska krajina. Na srečanju so skušali preveriti izvedljivost in gospodarsko upravičenost uresničitve takšne plov-

ne poti, ki naj bi povezovala Jadransko morje s Srednjo Evropo.

Na zborovanju sta bila v soboto prisotna tudi italijanski minister za zunanje zadeve Giulio Andreotti in jugoslovanski zvezni sekretar za zunanje zadeve Raif Dizdarevič. V soboto in nedeljo so strokovnjaki predstavili svoje izdelke glede tehničnih

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 21. oktobra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Naočnik in Očalnik, mojstra med detektivi« (Leopold Suhodolčan - Marjan Kravos), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 22. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Wolfgang Amadeus Mozart: Impresarij, KV 486, operna enodejanka; 11.30 Literarni listi; 12.00 Gledališki glasovi po stezah spominov; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor »Fantje izpod Grmade«, moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice in mladinski zbor iz Mirna, Orehovelj in Bilj; 13.40 Glasbena priloga; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Naši prijatelji z repom«; 15.00 Iz šolskega sveta; 15.30 Glasbeni listi; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba: Dina Slama (glas, čembalo), Miloš Pahor (baročna prečna flavta) in Irena Pahor (viola da gamba) na letošnjih Junijevih glasbenih in likovnih večerih v Dolini; 18.00 Tostran in onstran sonca; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 23. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Proti filmskemu ustvarjanju; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Športna tribuna; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Izvirna radijska igra: Tončka Curk: »Okrogla miza«; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 24. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor Rupa-Peč; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 En, dva tri ... Otroci, zdaj ste na vrsti vi!; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mezzosopranistka Marjana Lipovšek in pianist Erik Werba izvajata samospeve Franza Schuberta, Johannes Brahmsa, Richarda Straussa, Franka Martina ter Antona Lajovca; 18.00 Poezija slovenskega zapada; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 25. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Diskorama; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kulturna srečanja; 18.20 Glasbena priloga; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 26. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Pri-srčne pozdrave iz ...; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Cerkevni zbor Novega sv. Antona, mešani zbor »Sv. Jernej« z Opčin in Dekliški zbor Devin; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 V svetu filma; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Posnetki z osrednje akademije Glasbene matice v Kulturnem domu v Trstu; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 27. oktobra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Narodnozabavna glasba; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas'b'le« - glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotiček: »Na leteči preprogi«; 15.00 Glasbeni portret Urbana Kodra; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Roman v nadaljevanjih: France Bevk: »Kozorog«; 18.40 Glasbena priloga; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Vodna pot Jadran-Donava...

■ nadaljevanje s 1. strani

možnosti uresničitve načrta, ponedeljek pa je bil namenjen ogledu področja, po katerem naj bi tekla ta vodna pot.

Prekop naj bi se začel pri Trziču, šel bi do Gorice, potem po Vipavski dolini do Ajdovščine, kjer bi se začel predor vse do Vrhnik, kjer bi prekop prešel na Ljubljano in nato Savo. Pri Zidanem mostu bi zgradili odcep proti Dunaju oziroma Bratislavi, proti jugu pa naj bi se smotrnejše uredila plovba do Beograda.

Sestavljalci študije, ki je bila predstavljena v Gradežu, so mnenja, da gradnja tega prekopa ne bi predstavljala večjih tehničnih težav. Opravičen pa naj bi bil tudi z gospodarskega vidika, še posebej glede prevoza lesa, drv, premoga, drugih rud, kovinskih polizdelkov, a tudi žita in drugih kmečkih pridelkov. S pobudo naj bi si opomoglo tržaško in tržiško pristanišče, tak prevoz po vodnih prekopih pa postaja smiseln tudi iz drugih razlogov, nizki stroški, boljša vključitev v naravno okolje in manjša onesnaženost narave. Obstajajo pa tudi nekateri pomisleki, predvsem glede usode jugoslovanskih pristanišč.

Kaže torej, da ta več sto let stara zamisel, da bi s prekopom povezali Jadran s Srednjo Evropo, počasi dobiva izrazitejšo obribo. Z zamisljivo so se začeli ukvarjati že zelo zgodaj. Najprej v obrambne namene. Prve načrte za to vodno pot so naredili že v 18. stoletju. Leta 1810 je Josef Schemerl izdelal izredno temeljito študijo za ta načrt, ki je tudi doživel, da so ga vsaj delno izvedli, ko so zgradili prekop Dunaj - Wienerneustadt.

Tudi na italijanski strani so možnost rečnih prekopov med Jadranom in Donavo večkrat vzeli v pretres, in sicer še na začetku tega stoletja. Z načrtom se je delno ukvarjal tudi znani arhitekt Max Fabiani. Leta 1928 sta dva tržaška inženirja, Brainovich in Pagnini objavila podroben načrt za vodno pot med Turinom in Odeso. Zadnja leta je zamisel za ta vodni prekop bila sprožena na ravni osimskih sporazumov.

SO ZMAGALI »SOKOLI«?

Britanske policijske oblasti objavljajo nove podatke v zvezi z atentatom na hotel v Brightonu, kjer se je mudila tudi ministrska predsednica Margaret Thatcher skupno s skoro celotno britansko vlado. Ugotovili so, da so teroristi postavili peklenški stroj in prazni prostor med stenama, ki sta ločevali dve kopalnici.

Protiteroristični oddelki opozarjajo britansko javnost, da bi lahko atentatu v Brightonu v bližnji bodočnosti sledila še druga podobna nasilna dejanja. Zato so pozvali politike, poslance in osebje oboroženih sil, naj močno povečajo budnost. Kot je napisal dublinski list Tribune, ki je objavil intervju z enim od voditeljskev Irske republikanske vojske, so skušali teroristi v Brightonu ubiti celotno britansko vlado in vodilno plast konservativne stranke. Računali so, da bo smrtnih žrtev vsaj 50 in

Odločitev za ali proti je seveda težka. V tehničnem pogledu izvedba načrta ne predstavlja večjih težav. Prisotni pa so morda drugačni pomisleki. Jasno je zato, da bo tej tehnični plati, ki je bila obdelana na tridnevnem srečanju v Gradežu, morala slediti še zelo natančna obdelava vprašanj, ki so v zvezi z gospodarskimi zahtevami in predvidljivim razvojem, še prej pa tudi na družbeni in politični ravni.

—o—

MANJŠINSKA ZAŠČITA
BREZ DISKRIMINACIJ

■ nadaljevanje s 1. strani

Člani enotne slovenske delegacije se so ob tej priložnosti seznanili tudi z novim jugoslovanskim veleposlanikom v Rimu Skataretikom, ki je prispel v Trst, da se skupno z ministrom Dizdarevičem udeleži mednarodnega simpozija, posvečenega proučevanju načrta o vodni poti Jadran - Donava.

Naj na tem mestu omenimo še en dogodek iz manjšinskega življenja. Te dni se je mudila v Rimu večja skupina pripadnikov italijanske narodne manjšine v Jugoslaviji. Tako pomembnega obiska še ni bilo. Pripadnike italijanske skupnosti v Jugoslaviji so sprejeli predsednik republike Pertini, zunanji minister Andreotti in drugi visoki italijanski predstavniki. Obisk je bil v zvezi s proslavami ob 30-letnici obstoja Unije Italijanov iz Istre in z Reke. Kot list slovenske manjšine v Italiji se moremo le veseliti, da se utrjujejo vezi med manjšino in njeno matico, saj vemo, kako je to pomembno za obstoj in nadaljnji razvoj vsake narodne manjšine.

JAROSLAV SEIFERT —
NOBELOV NAGRAJENEC

Zdravstveno stanje češkega pesnika Jaroslava Seiferta, ki mu je bila pred dnevi podeljena Nobelova nagrada za književnost, se je nekoliko poslabšalo. Razlog je prav v dejstvu, ki predstavlja življenjski dosežek tega umetnika. Ta je tudi prizadeven bojevnik za človekove pravice na Českoslovaškem.

—o—

NOBELOVCI ZA MEDICINO

V Stockholmu so razglasili dobitnike Nobelove nagrade za leto 1984 za medicino. Nagrado so skupno dobili trije imunologi za zasluge pri preučevanju imunološkega sistema in razvoja protiteles. Najstarejši nagrajenec je 82-letni Danec Niels Jerne, ki dela v Švici. Ostala dva nagrajenca sta Zahodni Nmec Georges Koehler in Argentinec Cesar Milsein.

Odnosi med starši in otroki morajo temeljiti na ljubezni

Otrok je od rojstva pa do onega leta starosti (to je čas ko shodi) popolnoma odvisen od staršev. Rabi njihovo pomoč pri materialnih vsakodnevnih potrebah n.pr. ko je lačen, žejen, bolan itd. Ko shodi, se že bolj osamosvoji, seveda pa potrebuje materino pomoč še vnaprej. Otrok prav v teh prvih letih življenja, ko se razvija in raste, potrebuje materino ljubezen. Njegov razvoj je v tem obdobju zelo pomemben in če raste v ljubezni in v normalnem in mirnem družinskem okolju, bo ves nadaljnji razvoj harmoničen in normalen. Starši naj skrbijo za otrokov fizični in psihični razvoj, čuvajo naj ga pred negativnimi zunanji vplivi, skrbijo naj za njego-

vidi, kar ga obdaja in se zato vsega dotika. Vsak predmet, ki ga vidi, da v usta, ga prime v roke; tako otrok spozna okolje, ki ga obdaja, tako otrok spozna nove predmete. To njegovo spoznavanje pa omejimo, če stalno otroku prepovedujemo, naj se tega ali onega predmeta ne dotika. Res je mnogo stvari, ki so za otroka nevarne, toda ni treba da nanj kričimo, ker bo otrok še rajši napravil to, kar ne sme. Dopovejmo mu na lep način ali še bolje pustimo, naj sam sprevidi, kaj je nevarno in da se sam prepriča.

N.pr.: dotakne se vroče peči. Ker ga speče, se bo drugič na to spomnil in se peči ne bo več dotaknil; otroku ugaja tudi moder plamenček pri plinu in tudi, če mu bomo prepovedali, da se ga dotakne, ko bo to ob prvi priliki tudi storil. Urezal se bo z nožem, verjetno ga drugič ne bo prijel v roke. Izkušnja na lastni koži je gotovo uspešnejša kot vsaka beseda.

Družina naj bo res kraj ljubezni, sožitja in miru. Če se bodo v družini imeli vsi radi, se bo v otroku razvijala ljubezen. Ljubezni, ki bo doma deležen, bo znal dati tudi drugim. Mnogi otroci, ki obiskujejo osnovno šolo, se težko učijo in neradi hodijo v šolo. Zakaj tak negativen odnos do šole? Krivdo je treba večkrat pripisati prav staršem in družinskem okolju, ker so odnosi v družini neurejeni ali zelo skrhanji. Otrok je doma premalo deležen ljubezni, to vpliva tudi na njegov šolski uspeh.

Če se otrok ne uči ali se uči premalo, ga starši kregajo in se nanj jezijo ali ga celo kaznujejo. Nič ali premalo ga pohvalijo, ko je prinesel domov dobro oceno. Otrok si želi pogoste pohvale staršev. Ta mu je v spodbudo za nadaljnje delo. Prepogosta graja pa otroka potlači in sam se zapre vase in je potr in v šoli še bolj neuspešen. Otroku pri učenju pomagajmo in bodimo dosledni pri opominjanju kot tudi pri pohvalah. Nprestano pomilovanje, na primer: iz tebe ne bo nikoli nič, nič ne znaš in podobno, umori v otroku vsako iniciativo in voljo. Če nekaj poskusi in pogreši, ga bomo spodbujali, da bo ponovno in večkrat poizkusil in ko bo uspel, bo njegovo zadoščenje zelo veliko in tako bo v njem rasla zavest, da marsikaj zmore. Torej naj le dela napake: na teh se bo naučil.

Zato je pomembno, da je odnos staršev do otrokovega učenja kar se da pozitiven in da se njegova vztrajnost vedno spodbuja. Temelj vsake vzgoje pa je in mora biti ljubezen. Če bo družina znala vcepiti v srca otrok pravo ljubezen, bo to seme vzklilo ter zrastle in obrodilo obilen sad. Ljubezen v družinah, v šoli in povsod v svetu je potrebna za boljšo bodočnost vseh nas, posebno pa naših otrok.

Marko Paulin

POZIV ZA VERSKO SVOBODO

Papež Janez Pavel II., je v nedeljo, 14. t.m., objavil nov poziv za versko svobodo med mašo, s katero se je spomnil 103 korejskih mučencev, ki so bili ubiti med verskim preganjanjem v prejšnjem stoletju in jih je letos maja med postankom v Seulu proglasil za blažene. Mašo je skupno s papežem darovalo 33 škofov iz raznih držav.

Odposlanstvo SSO pri vladnem komisarju

V okviru programa srečanj, ki jih ima Svet slovenskih organizacij z zastopniki oblasti, se je njegovo odposlanstvo 15. oktobra srečalo na tržaški prefekturi z vladnim komisarjem, prefektom Marrosujem. Predsednica SSO Marija Ferletič je najprej predstavila novoizvoljeno vodstvo organizacije in se nato dotaknila nekaterih vprašanj, ki pobliže zadevajo slovensko narodno skupnost v deželi in ki so trenutno v ospredju pozornosti Sveta slovenskih organizacij. Tako je vladnemu komisarju obrazložila vprašanje primernih prostorov za slovenske srednje šole v Gorici, pri čemer je poudarila, kako je nujno zagotoviti finančna sredstva za odkup poslopja, v katerem se danes nahajajo slovenske srednje šole, dokler ne bi poskrbeli za novo zgradbo.

Vladni komisar je pokazal razumevanje in zagotovil posredovanje pri pristojnih oblasteh. Podobno se je izrazil tudi o vprašanju glasbene šole na Goriškem, ki naj bi služila tako slovenskim kot italijanskim gojencem.

Odposlanstvo je prefekta opozorilo, da je nujno financirati sklad za tisk učbenikov za obvezne in srednje šole, saj je to financiranje zdaj nezadostno in sklad izkazuje primanjkljaj nad 220 milijonov lir. Prefekt je zagotovil posredovanje v Rimu in izrazil prepričanje, da bo ta problem rešilo pristojno ministrstvo. Predmet pogo-

vora je bilo tudi vprašanje deželnih podpor slovenskim društvom in ustanovam, zlasti ob upoštevanju deželnega zakona št. 68. Za vsa ta vprašanja je vladni komisar pokazal razumevanje in izrazil pripravljenost za posredovanje, da bi se pozitivno rešila.

V odposlanstvu SSO je bil tudi tržaški občinski odbornik Aleš Lokar, ki je vladnega komisarja opozoril predvsem na vprašanje dvojezičnih napisov pred vasmí na tržaškem Krasu. Glede tega vprašanja je vladni komisar pojasnil, da je na pismeno pobudo tržaške občinske uprave že dal nalog svojim strokovnjakom, da pripravijo pravne in druge podatke, ki so potrebni za pozitivno in hitro rešitev. V ta namen se bo v prihodnjih dneh sestal s tržaškim županom Richettijem in s predsednikom pokrajinske uprave Marchiom, da bi prišlo do ustreznega usklajenega ukrepa. Lokar je vladnemu komisarju izrazil zadovoljstvo zaradi njegovega zanimanja za to vprašanje ter izrekel upanje, da bo tokrat res prišlo do uresničitve ukrepa, ki ga slovensko prebivalstvo že dolgo pričakuje.

Odposlanstvo Sveta slovenskih organizacij potrjuje koristnost podobnih srečanj, saj se je med pogovori izkazalo, kako je nujno poglobiti nekatere probleme, ki so bili obrazloženi tudi na srečanju z ministrom Andreottijem med njegovim zadnjim obiskom v Trstu.

Doprni kip dr. Engelberta Besednjaka v Novi Gorici
f.to A. Brecelj

vo zdravje, toda njihova skrb ne sme biti pretirana, njihova ljubezen ne sme biti posesivna in moreča, ampak starši morajo razvijati otrokovo željo po spoznavanju, njegovo samozavest in svobodno rast.

Napačno ravnajo tisti starši, ki otroka preveč bremenijo s svojimi nasveti, ki ga morijo s pretirano ljubeznijo, ki se zanj preveč bojijo. Stalno ga opominjajo: tega ne smeš, to je zate nevarno, pazi, da ne padeš, pazi, da se ne prehladiš itd. ... Vse to vpliva negativno na otrokov duševni razvoj. Otrok bo doraščal negotov, brez zaupanja vase in v svoje sposobnosti, sam si ne bo upal narediti ničesar, bal se bo kritike staršev in drugih ljudi. Taka vzgoja bo naredila iz otroka neodločnega človeka, ki bo v življenju težko kaj dosegel, ker bo negotov in neodločen.

Zelo pomembno je prav obdobje, ki ga otrok preživi v prvih letih življenja doma in ko obiskuje otroški vrtec in šolo. Otrok je zelo radoveden in hoče spoznati vse, kar

Sklad »Mitja Čuk« namenjen slovenskim otrokom

V dnevnem tisku se čedalje pogosteje pojavlja ime sklada »Mitja Čuk«, zato je prav, da tudi bralci Novega lista izvejo nekaj več o tem.

Pred petimi leti je bil na Opčinah ustanovljen sklad za prizadete otroke »Mitja Čuk«, poimenovan po prerano umrlem fantku. Sklad je namenjen v moralno in materialno pomoč kakorkoli prizadetim otrokom iz tržaške pokrajine in njihovim staršem. Pomoč takim otrokom je sicer pristojnost občine in pokrajine, ki pa sta počasni in večkrat neučinkoviti zaradi birokratskih ovir. Poseben sklad za slovenske prizadete otroke je zato zelo potreben. Sklad »Mitja Čuk« skuša pomagati vsem prizadetim otrokom iz tržaške pokrajine, da bi dobili vsaj minimalno pomoč pri svojem razvoju ali da bi to, kar že imajo, mogli izboljšati, in jih s tem po najboljših možnostih vključili v družbo sovrstnikov.

Letos je na primer prišlo do organizacije Poletnega centra na Opčinah tudi z majhno pomočjo sklada »Mitja Čuk«, ki je prispeval sredstva za didaktični material.

Popoldanske dejavnosti so za otrokov razvoj zelo pomembne, zlasti ko gre za otroke, ki zaradi prirojenega ali pridobljenega handikapa ni zmožen sam razviti svojih sposobnosti. Takih dejavnosti pa se prizadeti otrok ne more udeležiti brez ustreznega spremstva. Spremljevalce navadno dodeli občina, a največkrat takrat, ko je šolsko leto že globoko zaoralo ledino. Sklad »Mitja Čuk« si je zato prevzel plačilo nekaterih spremljevalcev, ki bodo že sedaj omogočili prizadetim otrokom obisk popoldanskih dejavnosti v slovenskem Dijaškem domu. Prav tako je sklad »Mitja Čuk« poskrbel tudi za didaktični material, ki je pri tovrstnih dejavnostih nujno potreben.

Predstavniki sklada »Mitja Čuk« so iz vrst posebnih pedagogov, socialnih delavk, slovenske sociopsihopedagoške ekipe, staršev prizadetih in neprizadetih otrok in učiteljstva. Problemov, ki bi jih radi rešili, je veliko... Konkretno se trenutno predstavniki sklada ukvarjajo z najbolj perečim, kako zagotoviti spremljevalca prizadetemu otroku, ki bi moral v nasprotnem primeru dvakrat na teden preživeti popoldan popolnoma sam doma.

Kot je razvidno, so predstavniki sklada visoko usposobljeni za reševanje takih

ŠIRITE NOVI LIST!

problemov, vendar to še ni dovolj. Nujno potrebujejo humano pomoč vseh, ki jim ni vseeno, kakšna bo usoda naših otrok, še posebej prizadetih.

V imenu vseh, ki bi jim sklad »Mitja Čuk« rad pomagal, se vam že vnaprej zahvaljujemo za vaše prispevke, ki jih lahko nakažete na slovenske časopise v zamejstvu ali na Hranilnico in posojilnico na Opčinah.

j e

Koroško kulturno in narodno delo na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji

V teh dneh imamo na Tržaškem, Goriškem in tudi v videmski pokrajini možnost, da se seznanimo z bogatim kulturnim delovanjem naših koroških rojakov. V okviru »Koroških dnevov« so Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Krščanska kulturna zveza iz Celovca poskrbele za številne nastope kulturno-prosvetnih skupin iz Koroške po raznih dvoranah in kulturnih središčih pri nas.

Tako sta v soboto nastopila v Finžgarjevem domu na Opčinah otroška pevska zbor iz Škocjana in Št. Primoža. Ista zbor sta v nedeljo pela v Štandrežu. V Marijinem domu pri Sv. Ivanu je lutkovna skupina »Lutke mladje« Koroške dijaške zveze nastopila v igro Frana Milčinskega »Zvezdica zaspanka«. Isto igro so uprizorili v soboto v Sedejevem župnijskem domu v Števerjanu, v nedeljo zjutraj pa v Doberdolu.

Pravo doživetje je bila uprizoritev igre A. Rebule »Sinja gora Horeb« v Marijinem domu v ulici Risorta v Trstu, ki so jo prikazala dekleta Strokovne šole za ženske poklice v Št. Petru pri Št. Jakobu v Ro-

Moški okteta Suha - vodi Bertelj Logar

Otroški zbor iz Št. Primoža - vodi Stanko Polcer

žu. V ponedeljek, 15. oktobra zvečer, pa je bil v Peterlinovi dvorani literarni večer koroških pesnikov in obenem še otvoritev grafične razstave slikarja Valentina Omana.

Dosedanji večeri, na katerih so nastopili koroški kulturni delavci, njihovi pevski zbori in dramske skupine nam kažejo bogato kulturno in narodno dejavnost na Koroškem. Posebno zanimiv je v tej zvezi bil nastop koroških pesnikov v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu. Tudi s tega večera je bilo namreč razvidno, da postaja koroška lirika zelo kvalitetna in tudi mednarodno reprezentativna, kot potrjujejo številne literarne nagrade, ki jih prejemajo koroški avtorji.

V sklopu Koroških dnevov bo danes, v četrtek, 18. oktobra, v goriškem Katoliškem domu zanimiva okrogla miza na temo »Narodna manjšina in večinski narod«, prej pa bo v istih prostorih otvoritev razstave koroškega tiska in srečanje med predstavniki goriške in koroške Mohorjeve družbe.

Konec tega tedna, v soboto, 20. oktobra, bo v Mavhinjah koncert moškega okteta

dalje na 7. strani ■

PREJELI SMO:

Bliža se rešitev krize v Nabrežini

»V ponedeljek, 15. oktobra, se je v Nabrežini sestal odbor sekcije Slovenske skupnosti devinsko-nabrežinske občine. Na dnevnem redu je bila razprava o pogajanjih za izvolitev novega župana, o katerih je podrobno poročal tajnik Ivan Breclj. V dolgi in poglobljeni razpravi, v katero je poseglo devet članov odbora, je prišlo do izraza dejstvo, da je končno prevladalo stališče Slovenske skupnosti, ki je od vsega začetka trdila, da nima nobena stranka pravice, da vsiljuje svoje predloge ostalima partnerjema. Poudarjeno je bilo tudi, da nova kandidatura KPI le delno zadošča potrebam občinske uprave, predvsem zato, ker kandidat ni domačin in verjetno manj pozna probleme devinsko-nabrežinske občine, ki nikakor niso majhni. Končno pa je bilo negativno ocenjeno zadržanje KPI, ki v teku teh pogajanj sploh ni hotela razpravljati o kandidatih, ki ne bi izhajali iz njenih vrst.

Vsekakor pa je bilo na seji jasno poudarjeno, da je v tem zadnjem delu sedanje mandatne dobe izvedba upravnega programa, ki si ga je zadala sedanja večina leta 1981, najpomembnejše vprašanje in izpeljavi programskih del je treba dati prednost. Sekcija SSK je ob tem poudarila, da je bilo to načelo osnovno vodilo v vsem času »medvladja«, ko vodi devinsko-nabrežinsko občino starejši odbornik Bojan Brezigar, ki je v tem času s požrtvovalnostjo in prizadevnostjo opravil pomembno delo v korist vsega občinskega prebivalstva.

Prav zaradi potrebe po izpeljavi upravnega in političnega programa je sekcija SSK, kljub navedenim pomislekom, vzela na znanje kandidaturu KPI za župana devinsko-nabrežinske občine za to prehodno dobo in z večino glasov sklenila, da sprejme predlog, da občinski svet na svoji prihodnji seji izvoli dr. Pavla Fondo za župana.«

Začetek jubilejne sezone SSG v Trstu

Veseli dan slovenske odrske besede in gledališke umetnosti pri nas. Kljub težavam, ki gredo od zavlačevanja zakonske rešitve položaja dramskih gledališč v Italiji do izredno težkega finančnega stanja, ki našemu gledališču zagotavlja nemoteno delovanje le do februarja, izkazuje naša osrednja kulturna ustanova izredno vitalnost.

Uvod v ta »veseli dan«, kot bo v zgodovini našega gledališča zapisan 12. oktober 1984, je bila otvoritev razstave plakatov, kostumov in slik, ki v foyerju Kulturnega doma prikazuje 40-letno neprekinjeno zgodovino Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Koliko avtorjev smo v teh štirih desetletjih spoznali, koliko življenjskih stisk se je zvrstilo na naših odrih, koliko veselja, smeha, sproščenosti. In vendar je 40-letna zgodovina, ki sicer postavlja naše gledališče v izjemen položaj, saj je po svojem delovanju med slovenskimi gledališči na drugem mestu, takoj za ljubljansko Dramo, posejana z nenehnimi težavami, bojem za obstanek, ki pa je bil vedno in v vseh primerih — čeprav le po zaslugi in požrtvovalnosti umetniškega ansambla — vedno zmagovit.

Če je prikazana 40-letna zgodovina našega gledališča očiten dokaz visoke profesionalnosti, serija umetniških dosežkov, je množična prisotnost na otvoritveni predstavi nove sezone neizpodbiten dokaz ugleda, ki si ga je Slovensko stalno gledališče pridobilo v tem dolgem razdobju, obenem pa tudi dokaz ljubezni naše publike do odrskega poustvarjanja.

Linhartov MATIČEK je v režiji Jožeta Babiča v polnem izpričal prav vitalizem: vitalizem barona in Matička, baronice in Nežke in zakaj ne vitalizem celotnega Slovenskega stalnega gledališča v Trstu. Babičeva postavitev je ohranila vso Linhartovo pristnost, k čemur je pripomogla tudi posrečena, vendar enostavna scena Klavdi-

ja Palčiča. Linhart je ostal v polnem pristen, čeprav je režiser podprl dinamiko in spreminjanje prizorišč z dodatnim izborom iz stare slovenske ljudske pesmi.

Baron Naletel Antona Petjeta je po eni strani temperamenten, obenem pa tudi kompromisarski: zaverovan v svoje pravice in načela tedanje družbe. Toda tudi ko mora od njih odstopiti, si ne greni življenja, kajti življenje je lepo, čeprav največkrat potegne ta kratko. Če je Petje poudaril prav baronovo egoistično vitalnost, je Matiček Toneta Gogale vse širši: s svojo kmečko prirojeno razumnostjo je baronu vselej kos. Pa vendar le baronu, kajti Nežika ga v prebrisanoosti zdaleč presega. Nežika Mirande Caharije je dekliško sproščena, le tu pa tam zaide iz vloge, ali pa izgubi gorenjsko narečno nit, ko jo zapele v primorščino. Lik zase je ustvarila Lidija Kozlovič kot baronica, saj bi skoraj mislili, da ji je Linhart napisal vlogo na kožo. Boris Kobal

je zaigral Tončka z morda nekoliko pretiranim poudarjanjem simpatičnih strani razposajenega študenta. Ostale vloge, ki pa bodo vsaka po svoje prav gotovo še dolgo ostale v spominu, so krili Vladimir Jurc kot advokat Zmešna, Alojz Milič kot grajski kanclir Žužek, Adrijan Rustja kot pisar, Maja Blagojevič v vlogi Jerce in še posebej Silvij Kobal kot Gašper. Stojan Colja je hlapec Jaka, Mira Sardoč in Bogdana Bratuž pa malharici. Nastopajo še godci, fantje in dekleta: Joanne Dugina, Kristina in Egon Gornik, Anastazija Koršič, Valter Lovriha, Klavdija Marušič, Stojan Petaros in Davorin Smotlak.

Predstava, ki v celoti žanje priznanje in potrjuje besede, ki jih je v gledališkem listu na vprašanje, kakšno gledališče in za koga, napisal Miroslav Košuta: »Vsekakor visoko ustvarjalno gledališče, ker se edino tako lahko ohrani, edino tako bo deležno priznanj in s priznanji podpore široke javnosti, edino tako lahko upa na visoke finančne prispevke javnih ustanov, brez katerih ne more in ne bo moglo živeti«.

Saša Rudolf

Stiska s šolskimi prostori na Goriškem

Po potresu leta 1976 so slovenske srednje šole na Goriškem dobile svoje prostore v nekdanjem malem semenišču v Ulici Alviano, ki je last goriške nadškofije. Tu obiskuje danes pouk 550 dijakov nižje srednje šole Ivan Trinko, klasičnega liceja Primož Trubar, učiteljsišča Simon Gregorčič in trgovskega zavoda Žiga Zois. Stavbo ima v najemu goriška občina. V teh dneh pa se je razširil glas, da s prihodnjim letom nadškofijski ordinariat ne namerava obnoviti najeminske pogodbe z občinsko upravo, češ da bo zgradbo prodal. Goriška nadškofija ima precejšnje gmotne potrebe za popravilo nekaterih drugih stavb

S tem v zvezi se je pred nekaj dnevi sestal Zavodni svet klasičnega liceja Primož Trubar, ki je ob sklepu seje sestavil pismo za javnost. V njem opozarja, da je potekla veljavnost devetletne pogodbe med nadškofijo in goriško občino. Možnost, da bi zgradili nov šolski center za potrebe slovenske šole, pa je precej nestvarna, zato se Zavodni svet sprašuje: »Ali ne bi kazalo, da vsi složno "pritisnemo" na odgovorne uprave (občine, pokrajine, deželo), da se poslopje bivšega malega semenišča odkupi in stavi na razpolago slovenskim srednjim šolam v Gorici? Marsikatera italijanska šola v mestu nam to poslopje zavida. Vsekakor če se takoj ne zganemo, utegne biti prepozno«.

Slovenska javnost bi se torej morala izreči tudi v zvezi s tem vprašanjem. Iz leta v leto beležimo tako na Tržaškem kot na Goriškem hude ovire na šolskem področju zaradi prostorske stiske. Nujno je zato, da resno vzamemo v premislek pobudo Zavodnega sveta klasičnega liceja Primož Trubar in si skušamo zagotoviti to zgradbo, ki je tudi zgodovinsko povezana z usodo našega šolstva na Primorskem, saj se je v njej izobraževalo veliko ljudi, ki bi drugače pod fašizmom ne mogli v šole.

—o—

STIKI MED BENEČIJO IN TOLMINOM

Pred nekaj dnevi je bila na obisku pri teritorialnem odboru Slovenske kulturno gospodarske zveze za videmsko pokrajino v Čedadu delegacija SZDL iz Tolmina.

Predsednik teritorialnega odbora SKGZ Viljem Černo je seznanil Tolmince z bojem Slovencev v videmski pokrajini za doseg njihovih pravic.

Sledila je diskusija o programih sodelovanja, ki so bili sprejeti že na prejšnjih srečanjih, in o tem, kaj je bilo že uresničeno, kaj pa še čaka na uresničenje. Sklenili so, da bodo posebno skrb posvetili sodelovanju na gospodarskem, kulturnem, šolskem in tudi športnem področju.

PROSTOR MLADIH

Nemška mladina iz Danske pri nas

V teh dneh se v naših krajih mudi kot gost Mladinskih sekcij Slovenske skupnosti iz Trsta in Gorice skoraj 50-članska skupina Nemške mladinske zveze iz Danske. Gostje so prispeli v nedeljo, 14. t.m. in imeli prvo srečanje s slovensko mladino v Dragi. V imenu Mladinske sekcije SSK jih je pozdravil Ivo Jevnikar, nekaj besed v imenu gostov pa je spregovoril Knut Lipert.

V ponedeljek so se ves dan mudili na Goriškem. Dopoldne jih je na županstvu sprejel župan Scarano skupno z občinskim odbornikom Paulinom in pokrajinskim odbornikom Špacapanom. Po ogledu goriškega gradu so se zbrali v risalnici slovenskega učiteljsišča, kjer jim je prof. Šavli spregovoril o slovenskem šolstvu v zamejstvu. Za dijake slovenskih šol pa so imeli dopoldne v prostorih bivše semeniške kapele koncert svoje godbe na pihala. V Števerjanu so si ogledali sodobno urejeno vinsko klet, v Sedejevem domu pa sta jih sprejela tajnik Slovenske skupnosti prof. Bratuž in predsednik števerjanskega društva Srebrnič. Obisk na Goriškem so gostje izkoristili za odbojgarsko tekmo z goriško Olympio.

Torek so posvetili obisku Tržaške. Svojo pot so začeli pri spomeniku bazoviških junakov, potem pa so šli v Kulturni dom, kjer sta jih sprejela ravnatelj Košuta in podpredsednik Rudolf. Ogledali so si razstavo ob 40-letnici gledališča, z zanimanjem pa so poslušali zgodovinski prikaz in razlago o sedanjem stanju gledališča.

Po obisku na slovenski radijski postaji so jih sprejeli na sedežu deželne sveta, kjer so imeli priložnost zvedeti, kako je urejena naša dežela. Popoldne so si ogledali še jamo pri Briščkih in druge kraške zanimivosti. Zvečer so v Bazovici sodelovali pri okrogli mizi o manjšinskem vprašanju.

Zelo dober odziv pa so imeli v sredo, ko je njihov pihalni orkester nastopil za široko javnost v Kulturnem domu France Prešeren v Boljuncu. Na koncertu je pel tudi dekliški zbor »Slovenski šopek«.

Štiridnevno bivanje mladine Nemcev, ki živijo na Danskem, je bilo nedvomno v obogatitev njihovega znanja o stanju naše manjšine v Italiji. Za vse tiste, ki so stopili z njimi v stik, pa je bilo to srečanje priložnost, da so zvedeli kaj več o tem, kako živi nemška manjšina v mejah Danske.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

JOHANN GOTTFRIED WALTHER

Ob 300-letnici rojstva avtorja prvega glasbenega leksikona

Umestno je, da se tudi v provinci spominjamo pomembnih obletnic iz evropske kulturne preteklosti tega leta. V mislih imam tokrat glasbeno preteklost. V septembru smo se osemnajstega dne spomnili 300-letnice rojstva skladatelja in glasbenega teoretika, avtorja prvega glasbenega leksikona J. G. Waltherja (1684-1748) in njegove usodne povezanosti z J. S. Bachom.

V Erfurtu je zagledal luč sveta. Tu je obiskoval gimnazijo in študiral pravo in filozofijo. Eden od njegovih glasbenih učiteljev je bil član erfurtske družine Bachov J. Bernhard Bach. V rojstnem mestu je bil naš slavljencec od l. 1702 do 1707 organist pri cerkvi sv. Tomaža. Že istega leta (1707) je postal mestni organist v Weimarju, t.j. organist v župnijski cerkvi sv. Petra in Pavla. Istočasno je poučeval weimarske prince, med katerimi se je glasbeno najbolj odlikoval Johann Ernst von Sachsen-Weimar (delo slednjega je Bach uporabil pri eni svojih orgelskih transkripcij, pri Koncertu v G-duru). Walther je l. 1720 postal »dvorni glasbenik« (Hofmusikus). Leto za Waltherjem je prišel v Weimar tudi njegov bratranec po materini sorodstveni veji J. S. Bach. Ta se je v glavnem saškem mestu mudil nekaj mesecev že v l. 1703 kot organist in violinist. Ko je Bach l. 1708 ponovno prišel v Weimar, je tu ostal skoraj 10 let, do odhoda v Coethen: V Weimarju je služboval kot dvorni organist in komorni glasbenik in od l. 1714 kot koncertni mojster.

Weimar je imel v času Waltherja in Bacha okrog 5000 prebivalcev, od katerih so bili mnogi izredno kulturno razgledani. To dejstvo sem imel v mislih, ko sem prav na začetku članka zapisal, da se je umestno tudi v provinci spomniti pomembnih obletnic tega leta. Dolžnosti obeh slav-nih glasbenikov so dovolj opisane, zato pogledjmo, kakšne so bile možnosti, v okviru katerih sta ustvarjala.

Kot smo videli, je bilo delovanje obeh tesno povezano z orglami, zato je nujno vsaj površno opisati glasbili, ob katerih sta oba mojstra dajala duška svojemu glasbenemu poletu. Walther je kot organist v mestni župnijski cerkvi igral na orglah s 25 registri. Orgle take velikosti so danes v Mozartovi dvorani koncertne hiše na Dunaju. V prejšnjem stoletju (1859) je kamniški orglar Peter Rumpel pri Sv. Pavlu na Koroškem (Lavanttal) zgradil orgle iste velikosti, ki so bile po svojem zvenu deloma še baročne. Od naših sodobnih orgel odgovarjajo tej velikosti Jenkove orgle v Vojniku, ki so bile zgrajene pred 13 leti. Weimarske dvomanevalne orgle so razpolagale z 21 registri v obeh manualih in samo s štirimi v pedalu. Glavni manual je bil zgornji. Njegova registrska zvočna piramida, ki je bila okronana z miksturo in cimbalom, sloni na osemčevljskem principalu, medtem ko je celotna zvočna zgradba spodnjega manuala bila oprta na štiričevljskem principalu. (Kaj pravijo k temu tisti strokovnjaki, ki prištevajo štiričevljski principal k alikvotom?). Neravnovesje med registrsko zasedbo manualov in pedala je bilo omiljeno z močnimi jezičniki v pedalu.

Bachove orgle v visoki in ozki dvorni kapeli so stale na tretji empori pod kupolo in so morale učinkovati kot orgle v dvorni kapeli na Dunaju.

Bile so samo za dva ali tri registre manjše (kot različni avtorji omenjajo) od orgel v župnijski cerkvi, toda odlikovale so se po večjem ravnovesju med manualoma in pedalom. Ta je imel tudi večji obseg, kar je razvidno iz orgelskih skladb ki so nastale v mojstrovem weimarskem obdobju. Presenetljivo je tudi, da so sorazmerno majhne orgle razpolagale z 32-čevljskim registrom v pedalu. Mehanska traktura obeh glasbil je omogočala živo igro in kaj lahko si predstavljamo, kako bravurozno so zvenele koncertne transkripcije obeh mojstrov, ki sta se obiskovala ne samo kot sorodnika, temveč kot vzajemno navdihujoča se glasbenika. Bach je večkrat obžaloval, da se mu kljub znanju nikdar ni posrečilo stalno razpolagati z res velikimi in lepimi orglami. Toda doma je imel bogato zbirko glasbil, med katerimi je bil tudi čembalo s pedalom. Na njem je lahko vsako orgelsko skladbo izvadil. Njegove »službene orgle« nikjer, vsaj za naše predstave, niso bile slabe. In vedel je, kje je doma kot izvajalec. Ob vseh bridkosti, ki sta jih doživljala tako Bach kot Walther, se nobenemu ni bilo treba spopadati s težavami glasbenega brezdomstva.

Waltherju so bila, tako kot Bachu, tuja dela v spodbudo. V tistem času je bilo zelo v modi transkribiranje, to je presajanje del z orkestralnega področja na orgelsko ali čembalsko. Transkripcije so bile študije določene vrste. V precejšnji meri so spominjale na mehnično prepisovanje, vendar so pri tem prepisovalca ustvarjalno vznemirile, zato pogosto pomenijo začetek samostojnega komponiranja. Waltherjeve transkripci-

je so bile šolsko bolj neoporečne od Bachovih, ki je transkribiral celo lastna dela in ni bil pri tem niti kritičen. Walther je za orgle priredil 16 koncertov, katerih avtorji so Gentili, Albinoni, Torelli, Meck, Telemann in dr. Bach je zapustil samo 5 orgelskih transkripcij večinoma nastalih na osnovi Vivaldijevih koncertov. Hvaležnost teh skladb je v dejstvu, da jih je možno efektivno izvajati tudi na malih orglah.

Mattheson je smatral Waltherja, zaradi številnih koralov, ki jih je napisal, za drugega Pachelbela. Njegove koralne obdelave so standardna dela. Spretna zasnova in pesemska melodika sta omogočala skorajda začetek ljudskega stila. Ob tem je gojil tudi tokate, preludije in fuge. Prve so se večkrat začele z razgibanimi lestvicami, ki jim je sledil akordični stavek. Recitativni odstavek je nato povezal tokato, odnosno preludij s fugo. Fuge so preprostejše od Bachovih, njihove izpeljave enostavnejše in krajše, zaključki presenetljivo preprosti. Naš mojster tudi samega tematskega gradiva ni znal tako kleno izoblikovati kot Bach.

Določenih skladb Walther ni več komponiral. Po Bachu, ki je napisal najlepšo ciaocono in najlepšo passacaglio, skladatelji takorekoč niso več gojili teh dveh oblik, enako Walther. Toda pri okraševanju je bil svobodnejši od Bacha, ki je pogosto okraske že izpisal. Ornamentiral je tudi drugače kot Reinken in Böhm. Pogosto je okraševal z ornamentalno skupino, ki sta jo sestavljala kratki triler in dvoželek. Enako kot tabulature 16 sto., Praetorius in Bach, je tudi Walther posamezne korale kanonsko obdelal. Posvetne pesemske variacije so vplivale na koralne partite, zato ni čuda, da so bile namenjene bolj za domačo, kot cerkveno uporabo. Naš skladatelj je, tako kot Böhm in deloma Bach, pisal partite za pozitiv. Ko je pozitiv začasno izgubil na aktualnosti, trdijo celo da je izumrl, je z njim izumrla tudi koralna partita. Medtem sta propad korala

dalje na 7. strani ■

Pred 80 leti se je rodil Edvard Kocbek

Edvard Kocbek, leta 1904 rojeni in leta 1981 umrli pisatelj in mislec, je bil ena najpomembnejših osebnosti sodobnega slovenskega duhovnega sveta. Evropska novokatoliška ideja, pesniška vizija kozmičnega in filozofsko utemeljeno iskanje resnice tvorijo osnovne značilnosti njegove duhovne strukture.

Med drugo svetovno vojno je pripadal najožjemu krogu pri partizanskem voditelju Titu in v prvih povojnih obdobjih v Beogradu in Ljubljani opravljal visoke kulturno-politične dolžnosti. Pozneje je kot avtentičen demokratičen kristjan prišel navzkriž z dogmatičnimi jugoslovanskimi političnimi pozicijami. Kljub težavam pa se je vedno znova uveljavil kot odličen besedni u-metnik in odločilen mislec.

Izkušnja o razbitem svetu, v katerem je človeško velikokrat propadlo, je izhodiščna točka za vse tisto, kar je Kocbek literarno (proza »Strah in pogum«, partizanski dnevnik, pesmi) ali filozofsko zapisal o skrivnosti bivanja. V svoji na dneviške zapiske spominjajoči esejistični zbirki »Krog navznoter« (1977) in v esejističnih sestavkih »Sodobni misleci« (1981) je poskušal pokazati, kako more človek današnjega časa le pod pogojem izkušnje, pri kateri na lastni koži doživi razrušenje sveta, stremeti k bistvu bivanja. V utemeljenih esejih je slovenskim bralcem predstavil Sörena Kierkegaarda, Charlesa Peguya, Theodorja Haeckerja, Grahama Greena, Teilhar-

da de Chardina ali Simone Weil. V podajanje življenjskih zgodb pomembnih duhovnih osebnosti ali zgodovinskih ter filozofskih dogodkov je znal vpisati svoje popolnoma osebne misli in občutke. Kocbekovi dialektični koncentri v zvezi s problemskimi območji krščanstva in komunizma, posameznika in družbe, duhovne svobode in dogmatične represije, stopnjujejo pomen njegovega literarnega in filozofskega zbranega dela.

Njegovi znameniti dnevnik razodevajo bistrumno, nadvse občutljivo literarno naravo, ki bi hotela v svetu duhovne netolerance ustvariti svobodno, demokratično in pluralistično duhovno stanje. Vendar se je v partizanski vojni znašel vedno bolj s samim seboj in svojo krščansko-socialistično skupino. Zelo zgodaj je uvidel, da obstoji v dogmatičnih krogih velik strah pred spremembami, pred negotovostjo, ki bi jo nove ideje morda prinesle. Kocbeku se je lepi svet občega bratstva, močne človeške vzajemne tovarišije, ki jo je doživel v prvem partizanskem času, kaj kmalu razlomil. Nenadoma so prav njega, ki se je zavzemal za čim bolj veliko vzajemnost, kar simbolično izključili iz takomenovanega »novega življenja«. Desetletja ga je obdajala ozkost nekaterih merodajnih intelektualcev in funkcionarjev, za katere je večno zavira-

Lev Detela

dalje na 8. strani ■

Johann Gottfried Walther

■ nadaljevanje s 6. strani

preprečili Waltherjeva obrtniška marljivost in Bachova genialnost.

Največ zaslug si je pridobil Walther kot avtor prvega glasbenega leksikona, ki je izšel v Leipzigu l. 1732. (Musicalisches Lexicon oder Musicalische Bibliothec). Iz težko prevedljive naslovne strani leksikona je razvidno, da v njem »niso omenjeni samo glasbeniki starih in novih časov ter različnih narodnosti, ki so se odlikovali v teoriji in praksi in kar je od njih ostalo znano, ali kar so zapustili zapisanega, vse to je naštetoz vso pridnostjo in v odličnih okoliščinah, temveč tudi v grškem, latinskem, italijanskem in francoskem jeziku uporabljeni glasbenoumetnostni in siceršnji izrazi, ki spadajo poleg, razvrščeni po abecednem redu istočasno z največkrat uporabljenimi oznakami, vse to razlaga Johann Gottfried Walther knežji saški dvorni glasbenik in organist v cerkvi sv. Petra in Pavla v Weimerju«.

V Leksikonu je Walther napisal o svojem velikem bratranču Bachu odstavek, ki sloni na njegovem pripovedovanju: »Bachova družina verjetno izhaja iz Ogrskega in vsi, ki so nosili to ime (Bach) so pripadali glasbi; od tega izhaja, da so celo črke B-A-C-H v svojem zaporedju melodične.« Bach je torej že sam opozoril na »muzikalnost« svojega imena. To je nov razlog, da je kasneje toliko skladateljev njemu na čast zasnovalo svoje kompozicije na tonskem zaporedju B-A-C-H. (Liszt, Schumann, Reger, Vremšak itd.) V leksikonu je Walther navajal samo tiskana dela. Teh Bach ni imel veliko, odtod kratek sestavek v leksikonu. Slavni sorodnik, ki je ob njegovem izidu služboval v Leipzigu in napisal veliko nesmrtnih del, je to zameril svojem bratranču in dolgoletnemu prijatelju, kljub dejstvu, da je v leksikonu o Händlu izšel še krajši sestavek.

Toda vse človeške slabosti z leti zbledijo. Ostaja glasba, ki jo vedno znova oživljamo. Zato se letos posvečajmo Waltherju, da bomo prihodnje leto pripravljene na praznovanje tristoletnice Bachovega in Händlovega rojstva. Oba mojstra imata v današnjih enciklopedijah neprimerno več mesta, kot sta ga dobila, v sicer pomembnem, Waltherjevem Glasbenem leksikonu.

Hubert Bergant

Iz naše preteklosti

Tabor slovenskih fantov na Sv. Gori

Včeraj je bil za Goriško velik dan. Slovenski mladeniči so posvetili svoje duše, družine in ves naš rod Mariji.

Prelepo sveže jutro je vstajalo iz soške globeli, ko so se pomikale trume mladih romarjev na Skalnico. Prišli so od vseh strani dežele, iz Kanalskega, Tolminskega in vseh Gor. Kolesarski odsek društva na Iderskem je na biciklih pribrazil do Solkana. Vrli vipavski mladeniči so se dvignili od dela, čez Sočo so prišli v velikem številu Brici, zavedno, visoko kulturno mesto Idrija je poslalo močno četo na tabor. Iz Postojne, Divače, iz tržaške okolice, celo iz severne Istre so prišli slovenski fantje. Na Sv. gori se je včeraj zbralo nad 4500 ljudi, med temi vsaj 3500 mladeničev.

Od štirih zjutraj dalje so pristopale mlade trume k obhajilni mizi. Nad 3200 ljudi je prejelo sv. obhajilo. Ob 8½ je na razvalinah bazilike daroval sv. mašo voditelj romanja dr. Mirko Brumat. Med mašo je v plamenečem govoru klical slovensko mladino k središču življenja, k Evharistiji. Globoko ganjene so poslušale množice klic k vstajenju. Med sv. mašo je lepo prepeval solkanski zbor. Druga sv. maša za romarje se je vršila ob 10½. Prepeval je mogočni goriški oktet pod vodstvom znanega solista g. Josipa Bratuža. Propoved je imel profesor Terčelj. Govoril je o junaštvu

KOROŠKO KULTURNO IN NARODNO DELO NA TRŽAŠKEM, GORIŠKEM IN V BENEČIJI

■ nadaljevanje s 4. strani

»Suha« s Suhe pri Pliberku in ansambla »Korenika« iz Šmihela. Oktet in ansambel bosta nastopila v nedeljo, 21., v Gorenjem Trbiju. V nedeljo zjutraj pa bo v župnijski cerkvi v Ukvah nastopil mešani pevski zbor »Rož« iz Št. Jakoba v Rožu. Ta zbor bo popoldne pel v Katoliškem domu v Gorici.

in zvestobi vitezov Marijinih. Trojno zvestobo so prisegali vitezi: Veri, krščanski družini in slabotnim. To trojno plemstvo duha naj prešine srca naših fantov! — Popoldne so se fantje pri blagoslovu poslovili od svetišča. Pred odhodom je v njih imenu vodstvo poslalo knezonadškofu brzojaven pozdrav in čestitke h 70. godu.

Velikanska verska manifestacija se je izvršila v popolnem redu.

Ko so se vračale skupine fantov proti domu in je vsa gora odmevala od veselega petja, smo ganjeni začutili: To je bil velik dan, znamenit dan za našo bodočnost!

Tovariši! Črez leto dni na svidenje na Sveti gori!

Goriška straža, 13. oktobra 1924

—o—

NA PESKU

V cerkvi na Pesku so se v nedeljo, 14. t.m., spomnili 30-letnice tega svetišča, posvečenega Brezmadežni. Cerkev so zgradili pod vodstvom bazovškega župnika Marjana Živca. Načrte zanjo je izdelal Vilko Čekuta, notranjost pa je poslikal Tone Kralj. Za obletnico je bila dopoldne slovenska služba božja, popoldne pa so priredili kulturno družabnost v Srenjski hiši.

SREČANJE Z ZUNANJIM MINISTROM

Ob obisku italijanskega zunanjega ministra Andreottija v Trstu se je z njim sestal tudi predsednik komisije deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine za odnose z Evropsko gospodarsko skupnostjo in za stike z inozemstvom dr. Drago Štoka.

V tem svojstvu je predsednik zgoraj navedene komisije Štoka, ki skrbi tudi za izvajanje osimskih sporazumov, imel poglobljen in prisrčen razgovor z zunanjim ministrom ter ga seznanil s položajem slovenske narodnostne skupnosti v Italiji ter s prizadevanji naše manjšine za zaščito njenih pravic.

Drago Legiša

ENGELBERTU BESEDNJAKU V SPOMIN

III.

Goriški letnik, zbornik Goriškega muzeja, je leta 1976 objavil pismo, ki ga je dr. Engelbert Besednjak pisal iz Beograda, na Silvestrovo leta 1944, Virgilu Ščeku, ki je bil tedaj v Lokvi pri Trstu. V pismu je natančno povedano, kje je po njegovem mestu za ljudi njegovega kroga in prepričanja. »Naša politika ni bila nikdar politika nevtralnosti med slovenskim ljudstvom — pravi — in njegovimi italijanskimi in nemškimi tlačitelji. Niti ni bila politika posredovanja med okupatorjem in našim narodom, temveč sporazuma med razprtimi Slovenci, da bi združili vse svoje sile za skupni boj proti tujcu«. »Osvoboditev domačije je bila najvišji cilj in gonilna sila naših dvajsetletnih bojev. Temu cilju so

služile vse naše organizacije in posamezniki doma in v inozemstvu. Njemu smo posvetili svoje življenje. Prirodno je bilo torej, da smo tudi Narodnoosvobodilno gibanje motrili in ocenjevali v luči naših vrhovnih ciljev.« Po ostri kritiki na račun jugoslovanske vlade v emigraciji, ki ni niti z besedico omenila vprašanja usode Primorske, Istre, oziroma njenih slovenskih in hrvaških prebivalcev, Besednjak zaključuje takole: »Interesi naše domačije in naša načela nam nalagajo imperativno dolžnost, da se brez pomislekov in pridržkov pridružimo narodnoosvobodilnemu pokretu. Če bi ravnali drugače, poudarja Besednjak, bi zatajili lastno preteklost in se izneverili vsem vrednotam, za katere se je naše ljudstvo borilo in trpelo četrto stoletja pod fašizmom«. (8)

Besednjak se je lahko vrnil v svoje rodne kraje leta 1950, ko se je nastanil v Trstu. Razmere so seveda bile povsem drugačne, kot so bile 20 let prej, ko je bil odšel v tujino. Toda tudi v novih razmerah je v dobrem desetletju znal med manjšino uveljaviti nekaj smernic, na katerih še danes temelji celotna politična zgradba slovenske narodne manjšine v Italiji. Mladi, ki smo se mu tedaj pridružili najprej v okviru njegove Slovenske krščansko socialne zveze in nato pri tedniku Novi list, kateremu je bil ustanovitelj in glavni urednik, dokler mu je zdravje dopuščalo, smo brž spoznali, da stoji pred nami pravi »animal politicum«, kot bi rekli v starih časih, to je resničen politik, ki ima jasne pojme, ki zna brž ločiti važno od nevažnega, bistveno od nebitvenega, ki je mnogim znal odpreti oči, da smo začeli stvarno gledati na položaj okrog nas.

Besednjak nas je začel opozarjati, da smo postali manjšina in da moramo temu primerno politično nastopati, predvsem pa: 1. da moramo v politiki uveljaviti načelo

KRATKA ZGODOVINA LOKOSTRELSTVA

OOOO A.V. OOOOOOOOOOOOOOOOOOO 1 OOOOO

Od 29. septembra do 7. oktobra je bil v Rimu finalni del mladinskih iger za dijake nižje srednje šole. Na teh se je posebno izkazala lokostrelka Našega Prapora, Vesna Lutman, ki je osvojila državni naslov v lokostrelstvu. V zvezi s tem prilagam poročilo o tem zanimivem in lepem športu, ki je na žalost še premalo razširjen.

(Op. p.)

Kdaj je pračlovek izumil lok in puščico, ne moremo natančno ugotoviti, lahko pa trdimo, da je bila to ena prvih in najpomembnejših tehnoloških revolucij, ki je omogočila človeku obvladati večji del narave.

Zgodovinarji ocenjujejo, da izhaja lok iz kamene dobe, ki je trajala približno milijon let in se končala okoli leta 6000 pred Kr. na Daljnem in Bližnjem vzhodu in le 3000 let pred Kr. v Evropi.

Med ljudstva, ki jim zgodovinarji pripisujejo veliko spretnost pri izdelavi in uporabi loka in puščic, lahko uvrstimo Egipčane, Perzijce, Asirce, Mongole, Turke. Vrhunec v izdelavi in v uporabi so dosegli Mongoli in Turki in njihove oblike lokov uporabljajo še danes pri izdelavi moderne lokostrelske opreme. V Evropi se je lokostrelstvo najbolj razvilo v Angliji, kamor so lok in puščice prinesli Normani v letih 850-950 po Kr. Lokostrelska oprema je kaj kmalu postala redno orožje takratnih armad.

Lokostrelstvo pa ni ostalo samo bojna veščina, ampak se je kmalu uveljavilo tudi kot tekmovalna panoga. V letu 1545 je bila napisana prva knjiga o lokostrelstvu. Prva združenja pa so se začela pojavljati že v 13. in 14. stol. Najstarejše lokostrelsko združenje je bilo ustanovljeno leta 1381 v Bruslju in deluje še danes. V Ameriki pa je nastalo prvo združenje leta 1828 z nazivom United Bowmen of Philadelphia. Za-

nimanje za lokostrelstvo je v Ameriki naraslo zlasti po izdaji knjige »The Witchery of archery« (Magičnost lokostrelstva) leta 1878, ki jo je napisal M. Thompson. Z odkritjem strelnega orožja sta lok in puščica izgubila prvotni pomen bojnega orožja in se začela uveljavljati kot športni pripomoček za lov.

Začetek 20. stol. je prinesel lokostrelstvu znova svetovno veljavo in leta 1931 je bila ustanovljena svetovna lokostrelska organizacija — Federation Internationale de Tir a l'Arc — FITA. Po številu in kvaliteti lokostrelcev so danes najmočnejše ZDA, kjer jih je več kot 8 milijonov, prav tako pa so ZDA pomembne pri izdelavi lokostrelske opreme. V Evropi sta vodilni lokostrelski sili tako po kakovosti kot po množičnosti SZ in Poljska. V ostalih evropskih državah narašča zanimanje za lokostrelstvo šele v zadnjih 10 letih. Velik pomen je zadobilo lokostrelstvo leta 1972, ko so ga zopet uvrstili v olimpijske igre v Münchenu. Lokostrelstvo je že bilo na olimpijskih igrah, in sicer leta 1900 v Parizu, 1904 v St. Louisu, 1908 v Londonu in zadnjič v Antwerpnu leta 1920. Od takrat do leta 1972 pa ni bila olimpijska disciplina.

Lokostrelska oprema

Izbira lokostrelske opreme je izredno pomembna, saj nepravilna odločitev lahko začetnika tako razočara, da ga odvrne od te lepe športne discipline. Prvo nepisano pravilo pri nakupu lokostrelske opreme je, da začetniku pri izbiri pomaga strokovnjak oziroma že izkušen lokostrellec. Le tako bo nabavil opremo, ki bo primerna njegovemu znanju, in kar je še pomembnejše, njegovim fizičnim karakteristikam: višini telesa, dolžini rok in moči ter ne nazadnje obliki lokostrelskega udejstvovanja, za katerega se je odločil.

(Dalje)

PRED OSEMDESETIMI LETI SE JE RODIL EDVARD KOCBEK

■ nadaljevanje s 6. strani

nje kritičnosti, večni strah pred tem, kaj bi in kaj ne bi smeli reči, postalo osnovno vprašanje njihovega obstoja.

Ne da bi se menil za oportunistične pomisleke, je pred svojimi rojaki izrekel tisto, kar je spoznal za pravilno: da namreč med Nemci in Slovenci obstoji »intimen duhovni dialog« in celo dialektično medsebojno vplivanje.

Njegove pesmi so velikokrat surrealistično utemeljene zgostitve izborne ironije. Včasih so melanholične in tragične, stenogram trpljenja. Razodevajo Kocbekovo samovoljno nadarjenost, ki se je razmejila od vseh uradnih manifestov in razvrščanj v skupine. V svojih pripovedih postavlja v središče vprašanje o pomenu moralne in politične krivde ter ljubezni. Nagibe svojih literarnih junakov skuša razrešiti pod vplivom moderne eksistencialistične filozofije v luči odločitev med »Ali - ali« (Kierkegaard) na poti v odtujitev ali najdbo lastnega smisla. Čeprav učinkuje z najobčutljivejšimi odtenki človeškega notranjega življenja predstavljena problematika njegovih vojnih pripovedi na zahodnega bralca skorajda uravnoveženo, je bila eden od glavnih vzrokov za daljšo osamitev Edvarda Kocbeka v jugoslovanskem kulturnem življenju.

Vendar ostaja Edvard Kocbek kljub tem in morda prav zaradi teh udarcev usode eden od najvažnejših slovenskih avtorjev tega stoletja. Z njegovo pomočjo je majhna in stara slovenska literatura, ki pa se je mogla šele v 19. stoletju prebuditi kot samozavestna književnost, postala bolj znana.

Edvard Kocbek je v slovenščino prevedel nemško liriko, Maxa Frischa in druge nemško pišeče avtorje. Dalj časa je bil član mednarodnega uredniškega sosveta dunajske revije »Neues Forum«. Kocbekov duhovni svet ne obstoji le iz zrcalnih slik slovenske in jugoslovanske nacionalne problematike. Njegovo krščansko zavzemanje za novo družbo z več človeškosti in solidarnosti je tudi evropsko usmerjeno in tako pomembno za širši svet.

(Rahlo skržena slovenska inačica sestavka, ki ga je avtor ob osemdesetletnici Kocbekovega rojstva objavil v nemškem časopisnem in revijalnem tisku).

enotnosti v raznolikosti, kar pomeni, da si moramo biti v osnovnih zadevah edini in enotno nastopati navzven, medtem ko morejo priti razlike med nami do veljave znotraj naše manjšine, predvsem na kulturnem področju; druga njegova temeljna smernica so bili odnosi med manjšino in matico. Opozarjal je, kako se manjšina ne more dolgo ohraniti brez povezave z matico; z drugimi besedami: bil je zagovornik enotnega slovenskega kulturnega prostora. Še bi lahko naštevali, a naj bo za zdaj dovolj. Tudi njegovo delo po vojni ni bilo lahko. Dovolj je, če pomislimo na dvoje: da je tedaj v Trstu večina Slovencev bila organizirana pri Vidalijevi informbirojevski partiji, na drugi strani pa smo imeli SDZ, ki je govorila o Trstu kot o nekakšnem Piemontu. Pa se ti pojavi Besednjak in začne govoriti o skupnem nastopanju manjšine, o Narodnem svetu, o nujnosti, da se uredijo odnosi z matičnim narodom in njegovo državo. Na italijanski strani pa si imel v Trstu na odgovornih mestih ljudi, ki so povečini komaj pobegnili iz Istre. Nič čudne-

ga, če je v takih okoliščinah dr. Besednjak naposled omagal. Hudo je zbolel leta 1960, umrl pa je 21. decembra leta 1968. Pisatelj Alojz Rebula je ob njegovi smrti napisal: »Osnovno, kar ti je ob njem padalo v oči, je bila suverena gosposkost kretnje... brizgajoča svetskost, združena s primorskim temperamentom, je delala iz dr. Besednjaka rojenega plesalca na parketih velikega sveta. Diplomatsko neprekosljivi zunanji minister? Očarljivo obkrožujoči ambasador? Sorbonski profesor diplomacije? To so bile vloge, za katere si predestiniral dr. Besednjaka že ob prvem stisku roke.« (9)

»Nepodkupljiva zvestoba svojemu proletarskemu narodu — nadaljuje pisatelj — je ta izredni osebnostni talent devalvirala, kakor se pri Slovincih dogaja, v strežbo potrebi dneva, od nastopov po goriških ljudskih taborih pred fašizmom tja do paberkovanja čimumnjejših novic ob tiskarskem pultu za povojni tržaški Novi list. Vmes meteoritski zalet, ko se je mladi, neugnani, nevarni poslanec iz klopi palače

Montecitorio dvojeval z genocidno dialektiko Cezarja nove Italije Benita Mussolinija. In potem spet kuloarska poltoma v boju za pravice naših očetov po izgnanskem Dunaju in po kraljevem Beogradu tja do naših povojnih tržaških ruševin.« (10)

Tako pisatelj Rebula o liku in življenjski poti dr. Engelberta Besednjaka.

Res je, Besednjak ni postal ne zunanji minister ne ambasador ne sorbonski profesor diplomacije, ker je raje svoje izredne talente, sposobnosti svojega uma in svoje srce posvetil preganjanemu in tlačnemu ljudstvu, naši slovenski manjšini. Zato smo mu hvaležni in tudi doprni kip, ki ga danes odkrivamo, naj bo predvsem dejanje zahvale za vse, kar je naredil za obstoj in za napredek našega ljudstva. Naj živi njegov spomin!

(Konec)

8) Goriški letnik, 3, Zbornik Goriškega muzeja, Nova Gorica 1976 (str. 258-267)

9) Novi list, 3.1.1969

10) Novi list, 3.1.1969